

თეატრი

საქართველ კვირალ სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი

1889 წელსა

№ 9

მარტი 5

გაზეთი ღირს: ერთს წლ. 5 მან.,
ნახევ. წლ. 3 მ., ცალკე №-15 კ.
ხელის მოწერა მიიღება: თბილის-
ში რედაქციის კანცორაში. Тип-
листь, въ редакцію газеты
„ТЕАТРЪ.“ გაზეთი ისყიდება:
თბილისში, ჩარკვიანის წიგნის მა-
ღაზიაში და ბეზუხოვის სააგენტოში.

რედაქცია არა კისრელობს წერი-
ლების უკან გაგზავნას და მათ
შესახებ მიწერ-მოწერას.

გაზეთში დასაბეჭდათ გამოგზავ-
ნელ წერილებს უნდა ჰქონდეს მო-
წერილი სახელი, გვარი და ად-
რესი დამწერისა.

ჰასუსი ბ. „უცნობს“.

ხშირად მომხდარა, რომ ერთსა და იმავე საგანზე ათს, ოცს, ასს კაცს წარმოუთქვამს თავისი აზრი და მათი ნათქვამები, რომ შეგვიღარებია ერთმანეთთან—გამოჩენილა, რომ ერთის აზრი ეწინააღმდეგება მეორისას, მეორისა—მესამისას და სხვ... შეაძლება ერთის აზრი მოსწონებოდეთ, მეორისა—არა, მაგრამ, თუ ყველას თავისი აზრი წარმოუთქვამს გულწრფელად, ამ შემთხვევაში ვერ უთქვამთ იმისათვის, ვისიც აზრი არ მოსწონებიათ, შენ საძაგელი ხარო.

ხოლო, თუ როდისმე მომხდარა, ან მოხდება, რომ ვინმე, რომელსამე საგანზე დაიწყებს სჯას მიდგომით, ან თავში ერთს გვეტყვის, ბოლოში—მეორეს და ამ ბოლოს «გადაასხვაფერებს» რაღაც „პიროვნულობით“, რაღაც „მდაბალ განზრახვებით“ მაშინ

ბ. უცნობი თავის „წერილში რედაქციისადმი“ („თეატრი“ № 8) ჯერ დარიგებას გვაძლევს იმაზე თუ რედაქ-

ტორები როგორ უნდა იქცეოდნენ და შემდეგ გვამტყუნებს, ვითომც ჩვენ, იმის «უკანასკნელს წერილს» მიეცით «სხვა ხასიეთი», «გამოვიყვანეთ პიროვნულობა, როდესაც ის, უცნობი, ძალიან შორს არის ამისთანა მდაბალ განზრახვაზე»...

რადგანაც ბ. «უცნობის» წერილი ცოტა არ იყოს შევასწორეთ, ამისათვის იძულებულნი ვართ მოვიყვანოთ ყველა ის სიტყვები და წინადადებები, რომლებიც ან გამოაკელით, ან ჩაეშობათ.

«უკანასკნელი წერილი» ბ. «უცნობისა» იწყობა ამ სიტყვებით: «აზრი დრამატიულ საზოგადოებისა, როგორცა ვსთქვით ის იყო, რომ წესიერებაში მოეყვანა ქართული თეატრი და შეედგინა მუდმივი დასი».

ამის შემდეგ ჩვენ გამოვაკელით:

1) «საქებრად დრამატიულ კამიტეტისა უნდა ვსთქვათ, რომ ამ მხრივ მისი მოღვაწეობა კარგა თვალ საჩინოა—თითქმის მუდამ კვირას ჩვენს საზოგადოებას შეუძლიან დაესწროს ქართულ წარმოდგენაზე, ამასთანავე თვით პიესების არჩევაში ბერს ვერას უსაყვედურებთ, წარმოდგენების გამართვა მოახერხეს თბილისის საუკეთესო თეატრში, როგორიც არის ბანკის თეატრი. ყოველივე ესე ცხადია და დასაფასებელი. თვით ის გარემოებაც, რომ ასე ხშირი შეტაკება აქვს კომიტეტსა თუ რეჟისორს არტისტებთან, საბუთია იმისი, რომ კამიტეტის სურვილია განდევნოს უჩიგობა, რომელიც ჩვენდა საუბედუროთ და სამარცხვინოთ ასე დასჩემებიათ ქართველ მოთამაშეთ. უნიჭიერეს არტისტთა განდევნა სცენიდან აშკარად გვიმტკიცებს, რომ კამიტეტი სცდილობს მოთამაშეთა გაწურთვნას, ზნეობრივს გამოკეთებას გალაზათიანებას».

2) სადაც არის დაბეჭდილი: «შეუძლებლობა ამ საქმისა, ვამბობთ გულის ტყენით, იმისი ბრალია, რომ ეხლანდელს რეჟისორს სრულებით არა გაეგება რა თავის მოვალეობისა,

სრულიად უეცრია თეატრის საქმეში. ამის გარდა ჩვენი არტისტები სხვა ყაიდაზე არიან აღზრდილნი, — ამის მაგიერ წერტილში არის: „შეუძლებლობა... იმის ბრალია, რომ ჩვენი არტისტები სრულებით სხვა ყაიდაზე არიან აღზრდილნი?“

3) სადაც არის: „ეხლანდელს რეჟისორს უნდა ჩამოერთვას ყოველივე უფლება... აქ ჩვენ ჩაეუმატეთ: „ქსლანდელს“.

4)... „რაკი ითავა საქმე (რეჟისორმა), უნდა წინათვე ელოდოს მრავალ უსიამოვნობას რომელიც შეძლებისა მებრ უნდა აიტანოს, აქ გამოვაკელით: „ან საკუთრივ გასცეს ყველას პასუხი სიტყვით იქნება თუ მოქმედებით“.

5)... „თუ აქტიორები ერთმანეთს აწყენინებენ რასმე“... აქ გამოვტოვეთ: „დღე, თავიმც ქვისთვის უხლიათ“.

ეს არის და ეს, არც მეტი და არც ნაკლები.

ყველას კარგად მოეხსენება, რომ ეს წერილი, რომლიდამაც ჩვენ მოყვანილი ადგილები გამოვრიცხეთ, ან ჩაეუმატეთ რამე, არის ბოლო იმ წერილისა, რომელიც «თეატრის» შესაქმნომერში დაიბეჭდა.

მაშ ამოვიღოთ ზოგიერთი ადგილები ამ წერილიდამ, შევადაროთ «უკანასკნელ» წერილთან, — დაუახლოვოთ დასაწყისი — «დასასრულს» და გავიგებთ როგორა სჯობდა «უცნობის» უკანასკნელის წერილის» დაბეჭდვა: ისე როგორც წარმოგვიდგინა, თუ ისე, როგორც ჩვენ შევასწორეთ და დაბეჭდეთ.

ბ. «უცნობი» პირველ წერილში (№ 3) სწერს: ვერ იქნა და დრამატიული დასი ვერ დადგა თავის დონეზე. ისე წელიწადი არ გავა, რომ ჩვენმა ერთი ბეწო თეატრმა სამიმი მსხვერპლი არ უძღვნას ჩვენს უმეცრებას, ჩვენს უგუნურებას და სრულებით წინ დაუხედავს, ვიწრო თავმოყვარეობას. ჯერ შარშან იყო და ქართულის სცენიდამ განაძეგს ისეთი საამური და მოსაწონი ნიჭი, როგორის პატრონიც იყო და არის ყველასათვის ცნობილი და დაუეწიყარი ბ. გ. ალექსი-მესხიშვილი. ეხლა ხომ საშინელს განსაცდელ-

ში ჩაეაზდა ჩენი საცოდავი სცენა იმითი, რომ კინალამ არ გამოგვათხოვეს იმისთანა ვარსკვლავს ჩენის თეატრისას, როგორც არას ყველას თვალში ბ. ვ. აბაშიძე. თუ დრამატიულ დასის ბედი დღევანდელს ყოფაში დარჩა, სრულებით ეკარგება კაცს იმედი, რომ ამ ახლო ხანებში მოსახერხებელი იყოს უკეთესი განწყობილება და უფრო შესაფერი წესი ჩენის თეატრის მართვისა და გაძღოლისა... შემდეგ, თეატრის მმართველებს „დაბრმავებულებს“ უწოდებს და ამბობს: «თუ იქამდის უბედურები შევიქნებოდით, რომ ბ. აბაშიძესაც ამოუქოლავდნენ თეატრის კარებს, მაშინ ჩენი სცენა უფრო შუათანა «ბალაგანს» დავმსგავსებოდა, ვიდრე თეატრს»... შემდეგ მოგვითხრობს: დრამატიული საზოგადოება იმისთენ დაარსდაო, რომ წარმოდგენები წესზე დავყენებინა და უფრო რიგიანი, მუდმივი გარდქმნა ჩენი თეატრი... ამ საქმის სათანადო წასაპართებლად საზოგადოებამ ამოიჩინა საკუთარი კომიტეტი, ჩააყენა შიგ სარწმუნო კაცები, რომელთაც უნდა ეხელმძღვანელათ საზოგადოების სურვილით, მისის აზრით და გავწივნათ პატრონობა ჩენის ნორჩის თეატრისთვის. კომიტეტმა ნიეთიერი მხარე თეატრისა თვით აიღო ხელში, ხალხო წარმოდგენების მართვა და აქტიორების ხელმძღვანელობა ჩაბარა რეჟისორს».

„მაგრამ რასა ეხედავთ? თეატრის საქმეები თანდათან დომხალივით აირია, აქტიორები რეჟისორის სისხლსა ჰმენ, რეჟისორი აქტიორებს ემუქრება ჭიტლაყის ამოკვრას, დავიდარაბა, ვაი და ვაგლახი. გაუთავებელი უთანხმოება, დაუსრულებელი უსიამოვნება! ყოველსავე ამას მოსდევს აშკარა სისუსტე წარმოდგენებისა, კოჭლობა თეატრისა. საზოგადოება ჰხედავს ამასა და გულგრილობის მეტს აღარას უჩვენებს ქართულს სცენას, აღარ მისდის გული ჩენს თეატრზე“.

„როგორცა ჰხედავთ, საქმე ისე ცუდად წავიდა, რომ აქ გაჩუმება დიდ ცოდვათ უნდა ჩავთვალოს ყველას, ვისაც კი ნამდვილად გული შესტკივა ქართულის თეატრის ბედობლაზნედ“.

„ყველას ეხსომება, როგორ ბედნიერად დაიწყო თეატრის სეზონი შარშან... მაგრამ მოჰხდა უსიამოვნობა რეჟისორსა და აქტიორს შორის, და ამ უსიამოვნობის მსხვერპლად შეიქმნა ქართული თეატრი და ქართველი საზოგადოება, ე. ი. დაითხოვეს სცენიდამ საუკეთესო ნიჰის პატრონი ბ. ალ. მესხიშვილი. იქნება რეჟისორი-კი სრულიად კმაყოფილი დარჩენილიყო ასეთის მსხვერპლით, მაგრამ ჩვენ-კი დიდი ზარალი მოგვივიდა, ბევრი დაჰკარგა ჩვენმა თეატრმა შემდეგ წარმოდგენებზე თანდათან იკლო საზოგადოებამ სიარული“... „ალექსი-მესხიშვილის დათხოვნის შემდეგ წარმოდგენებს ძირელ თეატრსაჲნორდ მოაკლდათ ფერი, შნო, ემხი და ლაზათი. ჩვენი აზრით ა. მესხიშვილის გაძევებამ სწორეთ ყელი გამოსჭრა ქართულ თეატრს“...“

ებლა ცხადია, რომ „უკანასკნელი წერილით“ სწორედ ისეთი უნდა ყოფილიყო, როგორც დაებეჭდეთ და არა ისეთი „როგორც წარმოგვიდგინეს“.

ებლა ეუბასუბოთ ამოწერილ შესწორებულ ადგილებზე:

1) თუ დრამატიულ საზოგადოების აზრი იყო ქართული თეატრი წესიერებაში მოეყვანა და ამ მხრე დრამატიულ კომიტეტის მოღვაწეობა სექსანდი და თვალ საჩინოა“... მაშ რაღა არის: „საშინელს განსაცდელში ჩავარდა ჩვენი სცენა“... „თუ დრამატიულ დასის ბედი დღევანდელს ყოფაში დარჩა, სრულებით ეკარგება კაცს იმედი, რომ ამ ახლო ხანებში მოსახერხებელი იყოს უკეთესი განწყობილება და უფრო შესაფერი წესი ჩვენის თეატრის მართვისა და გაძღვლისა? თუ „სშინი შეტაკება კომიტეტისა, ან რეჟისორისა ანტი-სტუბთან და განდევნა სცენიდამ უნიკიერეს ანტი-სტუბთა საბუთია იმისი... და ამჟამად გვიმტკიცებს, რომ კომიტეტი სცდილობს მოთამაშეთა განუერთვინას, მსუბუქის გაშოკეთებას გაღაზათათანებს“... — მაშ რადღა ნიშნავს, ან რას გვიმტკიცებს: „ისე წელიწადი არ გავა ამ ბოლოს დროს რომ ჩვენმა ერთი ბეწო თეატრმა სამძიმო

მსხვერპლი არ უძღვნას ჩვენს უმეცრებას და ვიწრო თავმოყვარეობას, ჯერ შარშან იყო და... ალექსი მესხიშვილი განაძევს სცენიდან... და თუ იქამდის უბედურები შევიქნებოდით, რომ ბ. აბაშიძესაც ამოუქოლაიდნენ თეატრის კარებს, მაშინ ჩვენი სცენა უფრო შუათანა „ბალაგანს“ დაემსგავსებოდა, ვიდრე თეატრს“?

2) პირველი წერილიც, რომ არ იყოს აი უკანასკნელ წერილში რა არის ნათქვამი: „თუკი კომიტეტი იმოდენა ფხას გამოიჩინდა, რომ ყოველს აქტიორს და აქტრისას შეაყვარებდა საქვეყნო საქმეს (თეატრს), მაშინ ჩვენი დრამატული კომიტეტი რეჟისორითურთ ხელით სატარებელი იქნებოდა“... მაგრამ „შეუდგა თუ არა კომიტეტი საქმეს, იმ თავითვე... დადგა ისეთს გზას, რომელიც არა თუ გამოაკეთებდა ჩვენს არტისტებს, პირ იქით უფრო ცუდს ფერს მისცემდა მათს გაუწევრთნელობას... აქტიორმა შეუბრუნა სიტყვა რეჟისორს და ისიც გაწიწმატდა, შეფხუკიანდა, თავი გამოიღო“... განა აქ მოყვანილი სიტყვებით ამასვე არ ამბობს ბ., უცნობი, რაც ჩვენა ვთქვით?

3) ჩვენი აზრით ეს ადგილი ძალიან ბუნდათ იყო გამოყვანილი, განა შეიძლება რეჟისორებს, საზოგადოდ, ჩამოერთვას ყოველივე უფლება?!

4) „საკუთრივ გასცეს პასუხი სიტყვით ან მოქმედებით“ და

5) თუ აქტიორები ერთმანეთს აწყენინებენ დეე, თავიმც ქვისთვის უხლიათო“... ჩვენ ვერ ვუზრჩივთ, რომ რეჟისორს თეატრში კრაივი ვაემართა, აქტიორ აქტრისები ეყვება და ან, ამ უკანასკნელთ, ქვისათვის თავები ეხალათ.

აქედამ სჩანს:

1) რომ პირველი ადგილი პირდაპირ ეწინააღმდეგება, იმას რაც ბ. „უცნობმა“ თქვა პირველ წერილში, ე. ი. ბოლო ეწინააღმდეგება თავს. ამისათვის არ დაებეჭდეთ, გამოვტოვეთ.

2) რომ, როგორც ზევითაც მოვიყვანეთ, წერილების ავტორი მასვე ამბობს, რაც ჩვენა ვთქვით. აქ განსხვავება მარტო იმაში არის, რომ „უცნობს“ უნდოდა, რაღაც ახალი მიზნების გამო, ცხადად არ გამოეთქვა თავისი აზრი. ჩვენ, მოყვანილი ადგილებიც რომ არა ყოფილიყო, ვიცოდით „უცნობის“ აზრი ეხლანდელ რეჟისორზე; ამის გარდა ჩვენის აზრით, საქმის (რომელზედაც ავტორი ლაპარაკობს) გაკეთებაც და გაუუქმებაც რეჟისორზეა დამოკიდებული და ამისათვის საჭიროდ დაეინახეთ დაგვემატებინათ ის ორიოდ სიტყვა... რომ „უცნობი“ მართლაც ამავე აზრისა არის რეჟისორზე, მოვიყვანთ იმის წარწერას კარიკატურაზე: ორი კაცი ლაპარაკობს აბაშიძის ტრუპიდამ დათხოვნაზე (,,თეატრი“ № 1,—გვ. 8.): „გაიგე აბაშიძის ტრუპიდამ დათხოვნა?“

— მაგას ვინ არ გაიგებდა! მოსალოდნელიც იყო. რაც უნიკოა არტისტი, მით უფრო ადვილად უზამ თავს, საითაც გინდა. როგორიც რეჟისორია, იგეთიც ტრუპა იყოს. როგორიც ალხანაო, იგეთიც ჩალხანაო,—ნათქვამია“.

3) რომ „უცნობი“ საზოგადოდ ამბობს; „რეჟისორს უნდა ჩამოერთვას ყოველივე უფლება“,—ეს დიდი შეცდომაა. ჩვენის აზრით, თუ რეჟისორს კარგათ ესმის თეატრის საქმე, ვერა უფლებას ვერ ჩამოართმევთ; მაგრამ „ეხლანდელს“ კი შეიძლება ჩამოერთვათ... როგორც „უნიკოს“, საქმის არა მცოდნეს და ამისთვის ჩაეუმატეთ, სიტყვა: „ეხლანდელს“.

მეთხე და მეხუთე ადგილებზე პასუხის მიცემა საჭირო არც კი არის: კრიეს და ქვაზე თავის ხლას, თუმცა ბ. „უცნობი“ ურჩევს, მაგრამ... პოლიცია კი უშლის... ამით ვათავებთ ჩვენს წერილს.

ჩვენ მივეციტ პასუხი ბ. „უცნობს“ იმისივე წერილებიდან ამოღებული სიტყვებით და, ბოლოს მოვახსენებთ, რომ რედაქცია არ შედის განხილვაში, თუ „მოჩივარს“ რათ

მოსელია ასეთი შეცდომები: საქმის დაუკვირებლობით, თუ რაიმე განზრახვით... ჩვენმა რედაქციამ „გადაავლო თვალი“ ბ. „უცნობის“ წერილს და შეძლებისამებრ, „შეცდომები ააცილა“.

ანთიმოზ გოგლიჩიძე.

აღსარებაზედ.

პსიხოლოგიური აღწერა.

(თარგმანი რუსულიდან).

(გაგრძელება).

გ, რასაკვირველია, ვცდილობდი დაასლოცებოდა იმისთანა პირებთან, რომელთაც ჩემისთანა აზრები, რწმუნებანი ჰქონდათ და ჩემისთანა ცხოვრებას აცარებდნენ. მთელი ხანი მათთან დაასლოცებისა ჩემთვის უბედნიერესი დრო იყო. მაგრამ, სადაც უზენაესი ბედნიერებაა, იქ უბედურობაც ახლავს... მე არ მახსოვს, როდის ან რა შემთხვევის გამო დავდიე ერთი ყელში იმ სასმელისა, რომელიც ეხლა თითქმის მოთხოვნილებად გადაქცევა; ვინც მხოლოდ, რომ იმ დროს როდესაც მე გიმნაზიაში ვიმყოფებოდი, არა ერთსელ თავს მოკვირდით ერთად ამსახანებები და ღუდით, ან ღვინით დავამთავრებდით მკვებრულ საუბარს. ჩოგორც თქვენც მოგეს სენებათ, ჩვენის სიცოცხლის იმ უბედნიერესს, საუკეთესო ხანში, ყოველს ჩვენთაგანს თავისი მწუხარება, სკვდა ჰქონდა. ჩვენ უკმაყოფილების გამომჟღავნება არ შეგუძლავს, ჩვენ ვინც დით სტუდენტებს, რომელთა ცხოვრება, გვეგონა უფრო თავისუფალი, გონივრული იყო. მხოლოდ არა ერთსელ მოხდებოდა

სოლმე ისიც, რომ მათ თავსედ სკიპრობას და შექცევას მოწყობდა ის შედეგი, რომ ყოველ უბედურებასთან და სილატაკესთან მჭიდროდ იჭკრდნენ კავშირს. დაუსლავდით რა სტუდენტებს, ჩვენ არაფერი აღარ გვასსოვდა, ყოველ დღიური ვარამი და ცხოვრების კითხვები ყველამ მივაკიწეთ, ვცხოვრობდით მხოლოდ ბედნიერებაში და მსიარულებაში. ისე გატარებულ საღამოების შემდეგ მეორე დღე ჩვენთვის ძლიერ სამიმო იყო. მე იმ დროს იმდენად ფიზიკური ტანჯვა არ მაწუხებდა, რამდენად სინიდიისი, რომელიც ჩამიწუნებდა, რატომ დაივიწყე, თუნდ ერთ წუთსაც, შენი კანცობრიული ღიკსება. მაგრამ ამასთანავე, მეტადვე მშინ, როდესაც გამოვფინებლდებოდი ღვინის სმის შემდეგ და თავიც განთავისუფლდებოდა იმ ტვირთისაგან, რომელიც ტყუილსავეთ აწვა მას, მომავლენდებოდა სოლმე რომელიმე პატარა, კომლიანი ოთახი, სადაც გაისმოდა მსიარული, უზრუნველი სიცილი და ლაპარაკი მართლთა ადამიანთა, შეერთებულთა ჭეშმარიტ, მტკიცე მეგობრობით.

უნებლიეთ წავიდოდი სოლმე ისევ იმათთან. მე ვიცოდი, რომ ჩემის ამ გვარ საქციელით მძის შეურაცხყოფას ვაყენებდი, მწუხარებაში ვაგდებდი, მაგრამ რა მექნა, როდესაც ჩემში ცოტუნებას ძალზედ გაუღვა ფეკსები და გარდა ამისა, როგორც მე მეგონა, ჩემი მძა არც იმდენად მართალი იყო, როდესაც მისაყუდებოდა და მეიცხავდა ამ, ვითომდა, ცუდ ყოფაქცევასათვის... ან-კი, ერთი მიხედვით, რა ბრალი მედვა მე? ნუ თუ მე არ ვასრულებდი ჩემს მოვალეობას, ნუ თუ მე მქონდა გულში რამე ცუდა განზრახვა, ნუ თუ მე იგივე მართალი კაცი არ ვიყავ და ნუ თუ რასაც მე წინედ დანაშაულად, სიბოროტეთ ვზარცდი, იმას ესლა თავყანს ვცდიდი?.. არა, ყველაფერი უწინდელურ იყო ჩემში, და ან რათ უნდა დავსდოთ ბრალი კაცს იმისათვის, რომ იგი, შეიძლება, თვეში ერთსეულ ან ორჯერ გადაუდგეს თავის ცხოვრების ჩვეულებრივ მიმდინარეობას...

ამასობაში დროც გავიდა, გიმნაზიაში კურსი გაკათავე და შევედი უნივერსიტეტში. ვინც ჩვენ წრეს არ ეკუთვნოდა, არა ჩვე-

ულებრივ არსებად არა მრაცნდა. გიმნაზია გაკათავე უმძლავროთ;“
 უნივერსიტეტიც, თუმიც დაუბრკოლებრივ გადავიღოდი ერთი
 გურსილამ მეორეში, მაინც-და-მაინც არაფრით არ გამომიჩენია თა-
 ვი. როგორც გიმნაზიაში, ისე უნივერსიტეტიც ჩვენ შეკადვრებით
 წრე იმისთანა შირთაგან, რომელთაც ერთი და იგივე ინტერესები,
 მიძაბრთულება ქმნდათ. რა უსდებოდა ამ წრეში, მე არ ვიტყვი.
 იყო იგივე სჯა, იგივე კითხვები, იგივე შეხედულება ავ-გარგ-
 ზედ... მხოლოდ ესლანდელი მსჯელობა უფრო მეტის საკსებით,
 მეტის გამოცდილებით და მეტის გარკვევით შემუშავებული იყო,
 აზრები გონიერი და უფრო საფუძვლიანნი და სსკაში თითქმის
 არაერთი განსსკავება არ იყო. როგორც წინედ, ესლაც სშირად
 ვცემდით თავყანს ბასუსს და გაგაბამდით ხოლმე ერთხანს გულითად
 საუბარს. ჩვენ ძლიერ სშირად შევიყვებოდით ხოლმე ერთად და
 თუმიც ბერს ვსვამდით, მაინც არას დროს ისეთს ცრუდს არას ჩა-
 ვიდენდით, რითაც, შეიძლება, ჩვენი სახელი შემწიკვლეულიყო...

თავისუფალი დრო ბევრი გვქონდა უნივერსიტეტიც; მე ვი-
 ყავი იურიდიულს ფაკულტეტიცედ და, მართალი მოგასსენოთ, სა-
 უნივერსიტეტო მეცნიერება, ანუ უკედ რომ ვსთქვათ, მისი წარ-
 მომადგენილი დიდად არ იზიდავენ ჩემს უურადლებას. როდესაც
 ამ უმადლეს სასწავლებელში შევედი, დიდი მიზნები მიტრიალებ-
 და თავში. ჩემის ჭკუით მთელი იურისპრუდენცია ჩემებურ უნდა
 ამეგო და დამეფუძნებინა იგი ბუნების სწავლასედ და, ჩემ ფანტა-
 ზიაში წარმოდგენილი მქონდა, რომ მე მომავალში სახელ-განთქმუ-
 ლი მეცნიერი ვიქნებოდი. რასაკვირველია ეს ოცნებები ოცნებებად
 დარჩა... მაგრამ სჯობს დავესსნათ ამასედ ლაზარაკს: ვგონებ
 არც თქვენთვის არის ეს დიდად საინტერესო. მე მოგასსენეთ
 ამასედ მხოლოდ იმიტომ, რომ მიხდოდა დამენასკვებინა თქვენ-
 თვის, რომ მე სასოწარკვეთილებაში უნდა ჩაყარდნილიყავ და ხე-
 ლი ამედო როგორც ჩემ თავსედ, ისე იმ შირებსედ, რომელთაც
 როგორც ჭეშმარიტ მცოდნებს, წინედ რაღაც კრძალვით გუუშ-
 რებდი.

ამ სასოწარკვეთილებით მე მივატოვებ უნივერსიტეტი და შვეიცრიაზე მდებარეებით სასოვ ცხოვრებაში. ვეკლას წინანდელი ამხანაგები ჩვენ სამშობლოს სხვა და-სხვა შორეულ ადგილებში ღიფანტენ. ქალაქი №, სადაც მე წილად მსვდა ცხოვრება სამსახურის გამო ერთ ახლად გაღებულ სასამართლოს დაწესებულებაში არათურით არ განსხვავდებოდა რუსეთის სხვა ქალაქებიდან. იგივე დაუსრულებელი ძილი საზოგადოებისა, იგივე ლტოლვა წვრილმან, ეგოისტურ მიზნებისადმი, იგივე ზრუნვა სმა ჭამაზე და დაურღვეველი მშვიდობიანობა ტვინისა. ის ახალი სასამართლო, სადაც მე გამსახურებდი, მალე ყოველნაირ მანქანების ბუდეტ გადაქცა ამისთანა შიშების წყალობით, რომელთა მოკვლეობა იყო ხალხისათვის უანგარო სამსახურის მაგალითის მიცემა... მთელი საათები მოუნდება, რომ მოგიტოვოთ ვეკლას ის, რაც უგვანობა და არეულობა სუფივედა იმ სასამართლოში, რა უსამართლობაც იდენდენ როგორც დიდი ბოზობები, ისე უკანასკნელი მწერლები. მე ვიცი, რომ ათასობით ანიან ისეთი დამიანები, რომელთაც ისე იწყეს ცხოვრება, როგორც მე, როდესაც ვერ შეებრძოლენ ცხოვრების საზოგადო მსვლელობას და ამიტომ მუხლიც მოიდრიკეს მის წინაშე ხოლო ჩემში იმ აზრებს, რომელიც მე ჩამავიწყეს სიუმაწვილეში, ისე ძალზედ გაუგებთ ფესვები, რომ ვერას გზით ვერ მოკთავსდი სინამდვილესთან. მე გულგრილად არ შემეძლო მისთვის მეცქირება, იგი მათურთხობდა, მიძრწენებდა... მე ვგრძნობდი უკმაყოფილებას, ჩემ გულში იღვიძებდა სხვა-და-სხვა სურვილი, მაგრამ არ ვიცოდი-გი რას ველტოვდი. მე მსურდა როგორმე მოერიგებოდა ცხოვრების სინამდვილეს, მენახა იმისთანა გაცემი, რომელთათვის შემეძლებოდა ჩემი აზრების და იტყუების გაზიარება, მაგრამ სწორედ ამ დროს ვიგრძენ მარტობა, ჩემ გარშემო ერთიც არ იყო იმათთან, რომლებთანაც შეიძლებაოდა მე გამეტარებინა საუკეთესო დრო ჩემის ცხოვრებისა; ერთი არ იყო იმისთანა, რომელსაც მხარე მიეცა ჩემ შერყეულ სული-სათვის, რომელსაც გაეტრფომოდა ვეკლავიერში, რომელსაც ვეცნე და არ მოეცა ჩემთვის ნება აქტუალი იმ გზას, რომელსაც აქამომდე მტკიცედ ვაღიქვი.

ფიქრში ცხოვლად მესტებოდა წარსული, ღირს საგონებელი დრო, მე ვიგონებდი ჩემს მეგობრებს, რომელთაც ჩემსავით ნათელი, ჭეშარიტი აზრები უღვივოდათ... სადღა არიან ესლა ისინი? სადღაა ის დაუცხრომელი, მხიარული საუბარი; ესლა რატომ არ ისმის ეს დასაბუთიანებული, აღტაცებით საგსე ლაშაჩაგი? ეს უკვლავიერი გაჭქრა და დაკრჩი მე მარტოდ. მწუსარებით და სკედიით მოცული იყო იმ დროს ჩემი გული და არა ერთსეულ განვიზრახსე კიდევ ბოლო მომეღო იმ სინოცნლისათვის, რომელიც, მეგონა, აუტანელი იყო ჩემთვის. აი ამისთანა მდგომარეობაში მივმართავდი ხოლმე იმისთანა საშუალებას, რომელსაც შექდლო დაეწუნარებინა ჩემი აღგზნებული ნერვები. ღვინო იყო ის უბარი წამალი, რომელსაც მე მივმართე და რომელიც, არა ერთსეულ, მხიარულებით მომაგონებდა წარსულ ცხოვრებას. წინად არას დროს ფიქრშიც არ გამიტარებია, რომ შესვა ღვინო მხოლოდ იმიტომ, რომ დაგმთვრალიყავ. ეს მე დიდ უგუნურებად, ზნეობის დამარღვეველ საქციელად მიმაჩნდა. ესლა, შემდეგ სულიერ ტანჯვის და უოკვლანიარ შეურაცხყოფაში გატარებულ დღისა, სშირად, საღამოობით ვიჯექ მარტოდ ჩემ ოთახში სტოლის წინ... აი ამ გაჯავრებულ მდგომარეობაში მეწვია მე უბედურება, რომელმაც შეჭმუსრა ჩემი ძალ-ღონე და ჩამაგღო უკიდურესს ყოფაში — მომიკვდა უფროსი ძმა, რომელიც როგორც კსოჭვი, იყო მეორე მამა და საუკეთესო მეგობარი და რომელსაც მიჭმართავდი ხოლმე ყოველთვის გაჭირვებისას. მე ვერას გზით ვერ შეგუბეიე ამ შემთხვევას. ის ნიდაგი, რომელსედაც მე ვიდექ, გამომეცალა, დაკრჩი გამოურკვეველ მდგომარეობაში და ვგრძნობდი, რომ ჩემი აზრები თანდათან უფრო ისლართებოდა.

(დასასრული იქნება)

ბრილიანტი

ტრადი-კომედია ორს მოქმედებად, თსულება თ. რ. ერისთავისა-
 (გაგრძელება)

ბამოსვლა 4.

ივინიე და იოვანე კრაქოვიანცი.

იოვანე. (შამოვა და კეკელუას რო დან ახამს ნამტირა-
 ლეეს, ბაღდასარას) ეს ინხ სხაჩუ?.. რა ამზავია?.. (კეკელუას)
 კეკე-ჯან, ტირი?..

კეკელუა. (თვალეებს იწმენდს; თავს უკრავს იოვანეს).
 აჩა ბიძა-ჯანი!! (მიდის მეორე ოთახში).

იოვანე. (კეკელუას) მოიცა, სად მიხვალ?.. ერთი გავიგო,
 და, რა ამზავია?.. (კეკე გავა).

ბამოსვლა 5.

ივინიე კეკელუას გარდა.

იოვანე. (ბაღდასარას). ტო, ახმას!.. ახარ, რაზედ ჰქლამ
 მაგ ჭაღს?.. რასაც ამბობენ, მაშ მართალი უოფილა?!...!

ბაღდასარა. რას ამბობ, რას!.. ვინ მომიგლამს?.. კერა
 ჰქსეღამ, რომ ცოცხალია?!..

იოვანე. ცოცხალია, რომელია?!.. ტო, უურუმსადო, კერა ვსე-
 ღამ, რომ თვალში ჩინი აღარა აქვს?.. მე თითონ აჩა ვსეღამდი,
 რომ ტირიდა?..

ბაღდასარა. ვა! ჩემმა ცოლმა იტიროს, შენ რა? (იქით).
 ტუტუტი... (იოვანეს). შერე ჭაღის წრემღებს ვინ დაგუბებს?..
 ტირილი იმათი სეღობა აჩ არის?..

იოვანე. ისე ტყუილათ ტირილც?.. გიჟეკე?!.. ამაღბენ თუ მშვიკსა ჰქლავ... ვა! ჩემ დის წულღედ არ ვთქვარა?..

ბაღდასარა. რის მშვიკი, რის ფლავი, რის ბაზნაში?.. სამი დღე არ არის, ერთი ქალა ქარქვეტა შეუჭამია, მტრის ენა, ნუ დაუჭურბო...
 იოვანე. ვა! ცარიელი ქარქვეტა?!.. განა აგრე აზინათ გაგვიზღა...
 ბაღდასარა. რის ცარიელი... კარგი თორნის პური, ლაზათიანი მწკანილი... ზარბაზით ღობიო... კარგი... კარგი...
 იოვანე. მას რადასა ტირილც?..
 ბაღდასარა. მოდი აქ დაჯექ და მე გაიმბობ ვეღლაფერს... (დასხდებიან).
 იოვანე. აბა, თქვი!
 ბაღდასარა. ახპერ, შენი დისწული კეკელუა მომდგომია თუუ, შლეფიანი კაბები მინდა, მუშტადში ეკიზაყით სიარულიო, (სხაპა სხუპით) კლუბიო, მაროყინაო, ჩულქი, ბაშმაკი, შლანა, ბრასლეტები, თრიატრიო!.. რა ვინცა რამდენ ნაირი ჯანდუ-სათია!..
 იოვანე. ვა, ვა, ვა!..
 ბაღდასარა. კიდენ: კრუყოკიო, მაშკარათიო, შამთანცკიო...
 იოვანე. ვა, ვა, ვა!..
 ბაღდასარა. კიდენ: მაღაზიებში მარტო სიარულიო!..
 იოვანე. მერე?..
 ბაღდასარა. მერე რა?.. თუ ასე იქნებაო, სომ კარგიო, თუ არა და დედაწთსა უნდა წავიდეო...
 იოვანე. დაუმლაშებია... მერე?..
 ბაღდასარა. მერე, მეც უთხარ, თუ... ერთი სამი დღეც მომიცადე შეთქი და რამეს გასარებ შეთქი...
 იოვანე. სამი დღე რადა?.. რა უნდა ახარო?...
 ბაღდასარა. მოიცა. შე სომ ჩემი ჯერ არა იცი-რა?..
 იოვანე. რა მეცოდინება, სამი წელიწადია გრანიცაში ვარ...
 ბაღდასარა. უური დამიგდე... გაიმბობ... შენი დისწული კე-

გელუბ, რომ შვიდთუ, მაშინ ჩემი ოჯახიც, ერთი რამ იყო...
სომ იცო?..

იოვანე. დიას...

ბაღდასარა. ბაზაზის დუქანი მქონდა გახალბული ბაზაზ-
სანაში... ერთი კარგი სახლიც ჩორჩო ბაზარში... ჩვენს მუშა-
ბელს, კარბუტანთ გუუსაც, კარგი სახლი ჰქონდა იქვე...

იოვანე. ეგ რათ მინდა, რომ მინამობ?.. მე რა იმის დავას
პქვ...

ბაღდასარა. მოიცა და, მამაცხონებულა...

იოვანე. ეჭუუ!..

ბაღდასარა. თურმე, ამ ჰარამზადა გუუამ, თავის სახლი
სტრასში შაიტანოს, წაუვიდოს ერთს დამეს ცუცხლი და ჩემი
სახლიც ზედ შაიტანოს!.. იმან ფულები ჩაიხსრიალა, მე კი ნა-
ცარზე დამსოოა!..

იოვანე. წელან ავი გითხრამდი ახმასი ხარ მეტქი!.. ტო!
ქვეყანა სტრასით მდიდრდება და შენ კი სტრასშიაც არ შაიტანე
შენი სახლები?.. აფსუსი არ არის?.. ახმას, ახმას!..

ბაღდასარა. რა ვქნა, ძმაუ!.. ასე კი მოხდა და...

იოვანე. მერე?...

ბაღდასარა. ახლა დუქნის საქმე... ვზივარ ჩემთვის და კვარ-
რობ... სულს ქვეშ უნდა გითხრა, ძმაუ, ეს არის აბრუსოვის კვ-
დე დუქანში, თორემ, სად იყო ვარობა?.. ყველას დუქანი გაუ-
ღია და შეიდგული კი აღარ დაჩნობილა... ნაღდ ფულზედ შეი-
გელს სომ ფარნითაც ველარ იბოენი... შამოილეს ფარტა-ურტა
საქონლის, რაღაც იაფობა, მაგრამ არც არა იქიდგან გამოდნა...
მეც ავდექი და სხვესავიი ნისით დაუბრივე საქონელი, კექსილე-
ბით... უფურებ ვადას სად არის, ფული!.. ზოგი გორყლებმა შა-
მიჭამეს, ზოგი სიღნაღებებმა—და დაჭრჩი სასტათ!..

იოვანე. ახმას, ახმას!..

ბაღდასარა. მოიცა და...

იოვანე. ტო, რამთენი ილაპარაკო?...

ბაღდასარა. გამათავებინე და...

იოვანე. ეჭუუ!

ბაღდასარა. მერქე, ერთი იღბაღს უუურქ და!.. იმ წინა სანკეში, კიდენ, ერთმა ჩქინინმა ვინმემ ზორუნიტელათ დამაყენა ბანკში, თუელი აღარ შაიტანა ვადასედ, წამომიარეს და დანარჩენი გი გამიყიდუქეს!.. ჩემი გიკელუას მზითუგიც შიგ გაიტყულიტაას!...

იოვანე. ვა, ვა, ვა!.. ვაი ქუ იოვანინ!.. მერქე ცოლის სანკელსედ ვერ დაამტკიცე საქონელი? ან უსიდათ თავი ვერ გაიკოტრე!...

ბაღდასარა. ინხე ასუმ?!.. კოტორი არ ვიყავი, რაღა მქონდა?...

იოვანე. მერქე?

ბაღდასარა. მერქე კიდენ დავი დარაბა გამინდა.

იოვანე. ტაწ!... გიყუ!.. ბიჭო, დავიდარაბა რათ მინდა?.. ვხედამ ქალი მოგიკლამს შიმშილით და სიტიტყლით!..

ბაღდასარა. (წამოხტება გაცხარებული) ვა!.. აგრე სომ არ იქნები?!.. ჯერ ერთი მათქმევენე, და!.. არ გამათავებინებ?.. ტერ ასტვაც!..

იოვანე. (წამოხტება) რაღა უნდა თქვა მერქე?.. შენი თავიც დავიღუპამს, შენი ცოლიც და შენი ოჯახიც!..

ბაღდასარა. ახვერ!.. არ მათქმევენებ?

იოვანე. გიყუიქ?!.. ბიჭო, მერქე რაღას იტყვი?..

ბაღდასარა. გამათავებინე, და!..

(შემდეგი იქნება)

რედაქტორი და გამომცემელი ალ. ნაზიშვილი.